

This project is funded
by the European Union

Raport de evaluare

**IMPLEMENTAREA PRINCIPIILOR BUNEI GUVERNĂRI ȘI
MONITORIZAREA GESTIONĂRII BANILOR PUBLICI PE
DOMENIUL SERVICIILOR SOCIALE ȘI INFRASTRUCTURĂ, PENTRU
GRUPURILE SOCIAL VULNERABILE**

comuna HÂRTOPUL MARE, raionul Criuleni

decembrie 2020

 Dezvoltarea
Societății Civile
la nivel local în RM

Foreign Policy Association
 APE
Asociația pentru Politică Externă

Autor: Ion Cibotărică, director de program, Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități

---

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a proiectului „*Respectarea dreptului la incluziune a grupurilor vulnerabile prin implicarea societății civile la promovarea bunei guvernări la nivel local*” și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.

Introducere

Studiul a fost realizat de Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, în cadrul proiectului ”Respectarea dreptului la incluziune a grupurilor vulnerabile prin implicarea societății civile la promovarea bunei guvernări la nivel local” finanțat de Fundația „Reprezentanța Fundației Konrad Adenauer în Republica Moldova”.

Scopul cercetării este de a stabili situația inițială la începutul implementării proiectului în mun. Hârtopul Mare, cu referire la nivelul de promovare și implementare a principiilor bunei guvernări de către administrația municipală precum și monitorizarea utilizării banilor publici în domeniu servicii sociale pentru 2018-2019 (în special a cheltuielilor pe domeniul infrastructurii). Evaluare va facilita de asemenea măsurarea gradului de atingere a rezultatelor planificate la finele perioadei de implementare a proiectului.

Cercetarea a fost realizată în perioada octombrie – noiembrie 2020. Metodologia utilizată a inclus realizarea a două focus grupuri, în baza unui chestionar semi structurat: unul cu funcționarii Primăriei Hârtopul Mare și altul cu cetățenii din localitate, inclusiv persoane cu dizabilități. La fel, a fost consultată informația publicată online, pe paginile rețele de socializare gestionate de a Primărie. De asemenea, a fost utilizată observarea în cadrul vizitelor realizate în localitate.

Raportul este structurat pe câteva compartimente care abordează: problemele majore din comunitate, măsurile de transparență în activitatea APL, practicile de participare aplicate, responsabilitate, serviciile sociale și utilizare banilor publici pentru grupurile vulnerabile, concluzii și recomandări.

I. PROBLEMELE MAJORE DIN COMUNITATE

Comună Hârtopul Mare din r. Criuleni are circa 4100 locuitori și include două localități: Hârtopul Mare și Hârtopul Mic. Informația despre comună este plasată pe pagina Consiliului Raional Criuleni

<http://criuleni.md/index.php?pag=news&id=424&rid=254&l=ro>

În urma discuțiilor cu cetățenii și funcționarii Primăriei Hârtopul Mare, se constată că principalele probleme din comunitate sunt:

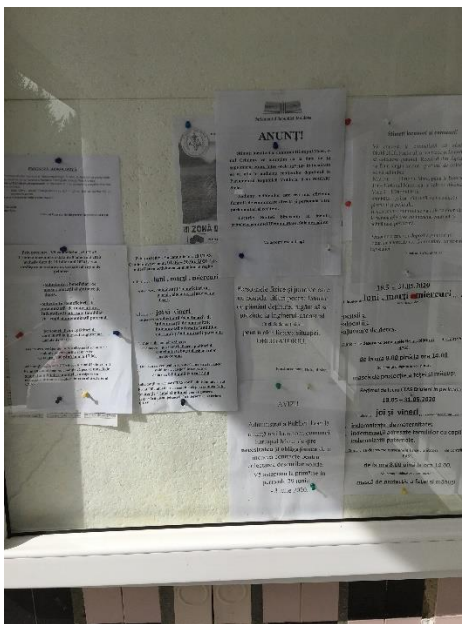
- reparația drumurilor locale este o problemă majoră;
- iluminatul stradal public;
- amenajarea teritoriului;
- din martie 2019 a început procesul de colectare a deșeurilor menajere. Se lucrează asupra colectării selective a gunoiului;
- finalizarea proiectului de conectare a întregii localități la rețele de apă și canalizare;
- lichidarea gunoiștilor neautorizate.

De asemenea, cetățenii se adresează la Primărie cu subiecte generale ce țin de competența Primăriei: delimitarea hotarelor, privatizare, eliberarea de certificate etc. Candidații la funcția de primar în cadrul Alegerilor locale 2019 au abordat în principal probleme legate de starea drumurilor și trotuarelor, apeduct și canalizare, iluminat stradal, colectarea gunoiului etc.

II. PRACTICI DE INFORMARE

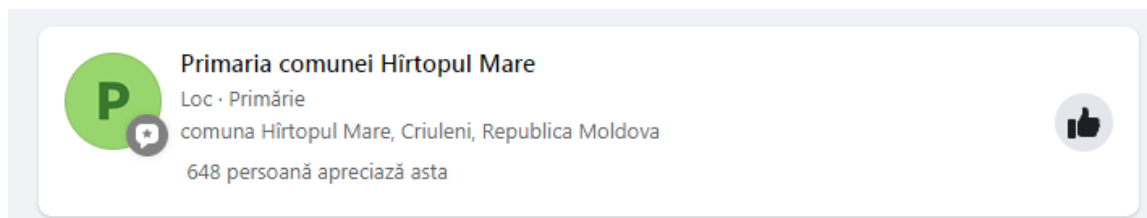
Primăria Hârtopul Mare folosește următoarele metode de informare a cetățenilor despre deciziile luate.

- Informarea cetățenilor prin anunțuri plasate pe panourile informative din localitate, la punctul medical, oficiul poștal etc.

Panoul informativ la intrarea în Primăria Hârtopul Mare

- Grupul Viber al locuitorilor din comuna Hârtopul Mare, constituit din 180 de membri
- Pagina de Facebook a Primăriei

<https://www.facebook.com/Primaria-comunei-H%C3%A4rtopul-Mare-111954360285525/>

Pagina de Facebook a Primăriei este cu regularitate actualizată, postările sunt publicate aproape săptămânal. Prin intermediul acestei pagini cetățenii sunt informați despre activitățile realizate de Primărie, despre consultările publice organizate și este plasată orice altă informație importantă.

De asemenea sa constatat că există trei grupuri pe Facebook, a cetățenilor locuitori ai comunei unde se plasează anunțuri, se discută diverse probleme din localitate.

<https://www.facebook.com/groups/581458312625112>

<https://www.facebook.com/groups/546811456086751>

<https://www.facebook.com/groups/208940230432943>

În discuțiile cu funcționarii Primăriei, s-a constatat că nu a fost stabilită o persoană responsabilă de comunicarea cu publicul. Fiecare funcționar plasează informații în funcție de activitățile de care este responsabil. Grupul de Viber este gestionat de doamna Primar.

Pe grupul Viber, care are 180 de membri, este plasată informație importantă pentru locuitori: anunțuri despre colectarea gunoiului, iluminatul stradal, cetățenii expun problemele care le au (defectarea conductei de apă, defectat becul). În cadrul discuțiilor cu cetățenii, aceștia au comunicat că ei preferă să fie informați prin Viber, vizitează mai rar pagina de Facebook.

Informația oficială plasată de Primărie nu poate fi găsită pe platforma actelocale.md., probabil din cauza unor defecțiuni de ordin tehnic.

<https://actelocale.gov.md/ral/search?q=hirtopul+mare>

<https://actelocale.gov.md/ral/apl/primaria-hirtopul-mare-r-ul-criuleni-18835.html>

III. PRACTICI DE PARTICIPARE

Organizarea participării cetățenilor la luarea deciziilor locale este la o etapa începătoare. Primarul actual, dna Anghelici Eugenia, a fost aleasă în noiembrie 2019 și a recunoscut că încă mai este de lucru la organizarea practicilor de informare și participare a cetățenilor.

Dezbaterile publice se organizează de Primărie în special la examinare proiectului de adoptare a bugetului local anual. La aceste ședințe pot participa cetățenii, agenții economici. În Decembrie 2019 a fost organizată pentru prima data astfel de ședință de consultare.

A fost pregătită o prezentare Power Point și apoi s-au discutat compartimentele de cheltuieli.

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=113177870163174&id=111954360285525

În cursul anului, cu o zi înainte de ședința Consiliului, au loc ședințele Comisiilor de specialitate unde se aprobă proiectele de decizii. La ședințe pot participa cetățeni care sunt vizați direct de subiectul respectiv. Cetățenii pot lua cuvântul la ședințele Consiliului, cu respectarea procedurii stabilite de Regulamentul de funcționare a Consiliului. Pe fiecare subiect, după ce vorbesc consilierii, președintele ședinței dă cuvântul cetățenilor care doresc să se expună.

Pentru bugetul 2021 se planifică organizarea dezbaterilor publice în luna noiembrie 2020 și aprobare în ședința Consiliului local în decembrie 2020.

Pe pagina Facebook a fost plasată postarea despre consultările publice realizate https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=258644145616545&id=111954360285525

Din spusele Primarului, un exemplu de consultare a cetățenilor a fost procesul de lansare a serviciului de colectare a gunoiului menajer în 2019-2020. Procesul a fost facilitat de Oleg Tomșa, NDI. A fost aplicat un chestionar despre modalitatea de realizare a serviciului, tariful aplicat etc. Cetățenii au fost foarte deschiși să participe la această activitate de consultare.

Prima jumătate de an agenții economici au acoperit cheltuielile de colectare. După ce în 2020 Primăria a procurat un tractor, cetățenii achită taxa către întreprinderea municipală creată în acest scop.

Alt exemplu menționat de cetățeni a fost organizarea în 2019 a unei adunare de consultare a cetățenilor pe subiectul colectării deșeurilor menajere, la care au participat locuitorii satelor Hârtopul Mare și Hârtopul Mic.

În localitate activează Asociația Obștească ”ACȚIONĂM PENTRU DEZVOLTARE” care cooperează activ cu Primăria pe diverse proiecte. Primăria implică deasemenea diaspora din localitate în diverse proiecte de amenajare cumunitară.

IV. RESPONSABILITATE

Din informațiile oferite la focus grupul cu angajați Primăriei, am aflat că anunțurile privitor la locuri vacante, licitații și alte informații sunt publicate în ziarul raional ”Est Curier” <https://estcurier.md/>

Ședințele Consiliului local nu se transmit on line. A fost o practică în anii anterior de a transmite live. Dar în prezent nu se mai realizează. O provocare pentru Primărie este de a proteja datele cu caracter personal în cadrul transmisiunilor on line . Cetățenii care au participat la focus grup, au fost de părerea că ar fi binevenit de a organiza pe viitor transmisiunea on-line a ședințelor Consiliului.

Primăria nu are practica de a publică rapoarte de activitate. Acestea sunt prezentate și discutate doar în cadrul Consiliului local.

Cetățenii cu care am discutat sunt în general de părerea că Primarul actual depune eforturi substanțiale pentru ași îndeplini misiunea, iar relația dintre cetățeni și Primărie s-a îmbunătățit în 2020.

Imaginea conducerii anterioare a Primăriei (primarului care a exercitat funcția până în 2019) a fost afectată de un scandal de deturnare ilegală de fonduri publice, din banii rezervați pentru finalizarea proiectului de conectare la apeduct și canalizare. Astfel oamenii sunt dezamăgiți că au adunat bani, dar proiectul legat de apeduct/canalizare nu a mai fost finalizat.

V. SERVICII PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI ȘI GRUPURILE SOCIAL-VULNERABILE

Primăria oferă suport persoanelor din grupurile vulnerabile, în accesarea următoarelor servicii:

- Ajutorul social
- Suport monetar
- Ajutor în perioada rece a anului

- Serviciul de îngrijire la domiciliu
- Asistent personal

În localitate funcționează următoarele instituții comunitare.

1. Gimnaziul Hârtopul Mare
2. Liceul Teoretic
3. Grădinița de copii "Andrieș", satul Hârtopul Mare
4. Casa de Cultură
5. Biblioteca publică
6. Centrul de Sănătate, satul Hârtopul Mare
7. Centrul de tineret "UniT", filială a Centrului raional de tineret.

Primăria de asemenea acoperă cheltuielile de alimentare pentru copii familiile social vulnerabile care învață la școlile din localitate.

Utilizarea banilor publici în domeniul servicii sociale pentru grupuri vulnerabile și infrastructură, pentru 2018-2019

Din discuțiile în cadrul focus grupurilor se constată că în anul 2020 au fost reparate 2 drumuri la Hârtopul Mare și un drum la Hârtopul Mic. A fost reparat un drum în Hârtopul Mare prin asfaltare.

În bugetul 2020 au fost prevăzute: 210 mii pentru extinderea iluminării stradale; 380 mii amenajarea teritoriului; 470 mii pentru repararea drumurilor locale (din Fondul Rutier). Din Fondul de rezervă și economii se acordă ajutoare materiale la cerere. De asemenea, anul acesta a fost pregătite pachete sociale pentru persoane cu dizabilități și persoane în etate 175 persoane. Produse alimentare în sumă de 100 lei.

Analizând cheltuielile pe domeniul de infrastructură pe anii 2018-2019 vedem următoarele cifre.¹

2018	
Bugetul total la comunei, aprobat	5070
Dezvoltare communală și amenajare	191,6
Transport	1227
Iluminarea străzilor	189,9
Protecție socială	43

mii lei

¹ <http://localbudgets.viitorul.org/profile/1275/2019>

2019

Bugetul total al localității, aprobat	7583
Dezvoltare communală și amenajare	165
Transport	468
Iluminarea străzilor	199,9
Protecție socială	40
Reparația capitală a clădirilor	272,9
mii lei	

Necesități ale persoanelor cu dizabilități și a altor persoane vulnerabile din comunitate

În opinia cetățenilor și a angajaților Primăriei, o prioritate în comunitate ar fi crearea unei cantine sociale pentru persoanele în etate, sau oferirea de prânzuri calde. Acesta din motiv că sunt multe persoane în etate, unele dintre ele în stare precară de sănătate, fără îngrijire din parte rudelor.

De asemenea, s-a propus organizarea unui centru de plasament temporar pentru persoanele născute în comunitate care nu au domiciliu.

În școala sunt circa 17 copii cu CES. În cadrul școlii activează Centrul de resurse pentru educație incluzivă. În comunitate sunt câțiva copii cu dizabilități locomotorii, dar ei stau mai mult pe acasă, nu prea sunt încadrați în comunitate.

În cadrul vizitelor în comunitate am putut observa faptul că clădirea Primăriei, oficiului poștal local, precum și alte clădiri și locuri publice, nu sunt adaptate pentru a asigura accesibilitatea pentru grupurile cu mobilitate redusă.

Clădirea Primăriei și oficiului poștal, nu dispun de bare de suport, rampe de acces

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

- Constatăm că Primăria Hârtopul Mare a început recent să aplice diverse metode de informare a cetățenilor și consultare pe probleme ce țin de viața comunității, utilizând mai cu seamă platformele Viber și Facebook.
- Se recomandă administrației locale să diversifice modalitățile de consultare și informare a cetățenilor, în special prin lansare unei pagini oficiale a Primăriei și prin organizarea consultărilor directe, chestionarelor, întrunirilor pe cartiere etc.
- O pagină web oficială a primăriei ar permite plasare de informație de bază despre activitatea instituției, cum ar fi: lista consilierilor locali, deciziile adoptate, anunțuri despre achiziții publice și rezultatele acestora, contractele încheiate, rapoarte de activitate.
- De asemenea, printre măsurile imediate și necostisitoare care ar contribui la îmbunătățirea transparenței Primăriei ar fi publicare rapoartelor de activitate anuale și soluționare problemelor tehnice, ca informația plasată de Primăria Hârtopul Mare pe platforma acte locale.md să fie vizibilă.
- Recomandăm Primăriei, de asemenea, să atragă o atenție specială asigurării accesului la informație pentru persoane cu dizabilități, persoanele în etate și alte persoane cu mobilitate redusă.
- În ultimii ani în or. Hârtopul Mare se realizează mai multe lucrări de renovare a drumurilor, trotuarelor și altor spații publice. Se recomandă ca Primăria să țină cont de necesitățile și propunerile grupurilor cu mobilitate redusă și să includă aspecte ce țin de accesibilitate și ”designul universal” în proiectele tehnice pentru aceste obiective.
- Se recomandă de asemenea, a fi prevăzute cheltuieli în bugetul local sau a fi identificate surse externe pentru a asigura cel puțin condiții minime de accesibilitate în instituțiile publice din comunitate, pentru persoanele din grupurile cu mobilitate redusă: cum ar fi bare de suport pentru persoanele în etate, rampe pentru utilizatorii de scaun rulant, căi pietonale reparate, borduri coborâte pentru părinții cu copii în cărucior.
- Se recomandă autorităților administrației publice municipale și raionale să ofere suportul necesar (spațiu gratuit, suport financiar etc.) pentru activitatea și dezvoltarea OSC-urilor care prezintă persoanele cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile, precum și să le consulte activ în adoptarea deciziilor la nivel local.
- Primăria Hârtopul Mare ar putea lua în considerație simplificarea structurii paginii web oficiale. Unele compartimente tind să se dubleze, de exemplu: ”Noutăți-Anunțuri”, ”Proiecte de decizie-Consultări publice” etc. ceea ce face uneori dificilă găsirea rapidă a informației necesare.